

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2025|033 VAN 19 SEPTEMBER 2025

OVER DE VOORLOPIGE BESCHERMING ALS MONUMENT VAN HET BURGERHUIS DE COUTERE-PLAS IN
DEINZE, NAAR AANLEIDING VAN DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER BEN WEYTS VAN 24 JULI 2025

*De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, rechtsgeldig samengesteld, brengt op 19 september 2025
volgend advies uit:*

1. De VCOE ontving op 24 juli 2025 een adviesvraag van Ben Weyts, Vlaams minister van Begroting en Financiën, Vlaamse Rand, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn, over de voorlopige bescherming als monument van het Burgerhuis De Coutere-Plas in Deinze.

De commissie spreekt zich in dit advies uit over de documenten in het kader van de voorlopige bescherming, met name: (a) het ministeriële besluit tot voorlopige bescherming, (b) de fotoregistratie, (c) het afbakeningsplan, en (d) het inhoudelijk dossier (incl. de documentatiebijlage).

2. De commissie onderschrijft ten volle de beschermenswaardigheid van het Burgerhuis De Coutere-Plas. Het gaat hier duidelijk om een uitzonderlijke realisatie in vroege art deco-stijl met rijkelijk uitgewerkt exterieur en interieur.

Het goed onderbouwde beschermingsvoorstel benadrukt terecht de ‘ensemblewaarde’ van het gebouw. Positief is ook dat dit burgerhuis uit 1920 gewaardeerd wordt binnen zowel de geschiedenis van de zijdenijverheid in Vlaanderen als de respectievelijke oeuvres van architect Jules Van Den Hende en kunstenaar Geo Verbanck. De commissie leidt hieruit af dat het gebouw eveneens hoog scoort op de criteria ‘representativiteit’ en ‘zeldzaamheid’, maar merkt op dat het dossier niet alle selectiecriteria expliciet afweegt. De commissie vraagt de motivering van de bescherming aan te vullen met een afweging op basis van alle decretale selectiecriteria.

De commissie stelt daarnaast vast dat het dossier aansluit bij de viering van het honderdjarige bestaan van de art deco. Enerzijds is het positief dat deze thematiek via een beschermingsvoorstel onder de aandacht wordt gebracht. Anderzijds vindt de commissie het jammer dat dit dossier louter op ad hoc-basis voorligt. Het was aangewezen geweest om de bescherming van het Burgerhuis De Coutere-Plas op te nemen vanuit een ruimer waarderend onderzoek naar art deco in het kader van het vieringsjaar. De commissie heeft momenteel ook geen zicht op mogelijk andere (toekomstige) beschermingen die binnen dit ruimere thema zijn gepland.

De commissie vraagt het vieringsjaar alsnog aan te grijpen om art deco-realisaties in Vlaanderen verder te inventariseren, te waarderen en desgevallend voor bescherming voor te dragen. Dit zou bovendien bijdragen tot de waardestelling van voorliggend gebouw.

3. Artikel 1 van het ministerieel besluit legt de voorlopige bescherming als monument vast en verwijst naar het afbakeningsplan. De commissie ondersteunt de gekozen afbakening van bescherming die het volledige perceel van het Burgerhuis De Coutere-Plas omvat, inclusief achterliggende tuin. Hoewel deze tuin heraangelegd werd, maakt de tuinzone integrerend deel uit van het architecturale concept en is een herwaardering van de tuinaanleg bovendien mogelijk op basis van het gedocumenteerde, originele neoklassieke tuinontwerp (1923) (zie par. 5 van dit advies).

Binnen het te beschermen perceel vallen ook de recentere uitbreiding aan de tuinzijde en het bewaarde doch verbouwde volume van de vroegere zijdeweaverij (1874). De commissie erkent de opname hiervan binnen de bescherming. Deze onderdelen bieden namelijk toekomstperspectief tot het verzoenen van moderne comforteisen met een maximaal behoud van de erfgoedwaarden van de site en zijn historische typologie.

De commissie erkent dat de ten noorden gelegen fabriekshal (m.u.v. de bewaarde zuidmuur) en de aanpalende woning Tolpoortstraat 41, die mogelijk dienst deed als portierswoning, ingrijpend verbouwd zijn. Ze worden bijgevolg uitgesloten van de bescherming.

Artikel 1 van het ministerieel besluit verwijst verder naar de fotoregistratie. Deze fotoregistratie brengt de fysieke toestand van het monument voldoende in beeld.

Artikel 1 van het ministerieel besluit verwijst tot slot naar het cultuurgood opgenomen in een afzonderlijke bijlage bij dit besluit. Het betreft een origineel naamplaatje van de bouwheer dat momenteel los ophangt in de inkomhal. De commissie vraagt dit cultuurgood volledigheidshalve te benoemen in het inhoudelijk dossier.

Verder vraagt de commissie om in het ministerieel besluit te verduidelijken dat andere te beschermen voorwerpen, zoals bv. de op maat gemaakte commode en de op maat gemaakte spiegels, onder de definitie van onroerende goederen vallen. Indien niet het geval moeten ze opgenomen worden als cultuurgood.

4. Artikel 2 van het ministerieel besluit verwijst naar de architecturale, artistieke en historische waarde die de bescherming verantwoorden. De commissie ondersteunt deze erfgoedwaarden, die in het beschermingsbesluit grondig worden gemotiveerd.

De commissie vindt het ook positief dat het artikel 2 een zeer gedetailleerde beschrijving geeft van alle erfgoedelementen en -kenmerken. Wat het interieur betreft, is bij de deuren van de traphal sprake van een invulling met *'gebrandschilderd glas'* terwijl het binnenschrijnwerk van de woning enkel glas-in-lood lijkt te bevatten. De commissie vraagt dit na te kijken. Ook moet in de beschrijving nog gespecificeerd worden dat de wand onder de trap en de deur naar de kelder ingevuld zijn met structuurglas.

5. Artikel 3 van het ministerieel besluit formuleert de beheersvisie voor het monument. Deze gaat uit van een geïntegreerde en duurzame aanpak waarbij de impact van beheersdaden steeds afgewogen wordt ten opzichte van de volledige woning en de draagkracht ervan. Zoals terecht aangegeven, moeten onderhoud en eventuele conserverende ingrepen steeds vakkundig worden uitgevoerd.

De commissie ondersteunt de verschillende beheersdoelstellingen voor zowel exterieur als interieur. Deze bieden voldoende houvast ter vrijwaring van de hoge ensemblewaarde van het geheel. Positief is dat, naast het architecturale voorkomen, ook ingezet wordt op behoud van artistieke en decoratieve afwerkingen, inclusief kleinere erfgoedelementen zoals de originele lichtschakelaars en -armaturen, die allemaal deel uitmaken van het totaalconcept. Hetzelfde geldt voor de voorziene terugplaatsing van het los bewaarde cultuurgood (naamplaatje) op zijn oorspronkelijke plaats.

Verder vindt de commissie het positief dat de beheersvisie anticipeert op eventuele aanpassings- en moderniseringswerken. Met name de recentere of al aangepaste delen van de achterbouwen bieden hiertoe mogelijkheden, mits een herkenbaar behoud van de historische typologie, schaal en volumewerking.

Wat de buitenruimten (koer + tuin) betreft, onderschrijft de commissie dat een heraanleg best uitgaat van de originele koerstructuur en het originele tuinontwerp uit 1923. De commissie vraagt in de betreffende beheersdoelstelling 8° de zinsnede *'is het wenselijk om'* te vervangen door het minder vrijblijvende *'is het aangewezen om'*.

6. Artikel 4 van het ministerieel besluit bevat de generieke instandhoudingsvoorschriften voor het monument.
7. Artikel 5 van het ministerieel besluit schrijft tot slot de toelatingsplichten voor. De commissie vraagt naar analogie met beheersdoelstelling 6° een toelatingsplicht in te schrijven met betrekking tot (de terugplaatsing) van het cultuurgoed.
8. Op basis van bovenstaande argumentatie en opmerkingen geeft de commissie een voorwaardelijk gunstig advies voor de voorlopige bescherming als monument van het Burgerhuis De Coutere-Plas in Deinze.

De commissie vraagt:

- de motivering van de bescherming aan te vullen met een afweging op basis van alle decretale selectiecriteria;
- het vieringsjaar alsnog aan te grijpen om art deco-realisaties in Vlaanderen verder te inventariseren, te waarderen en desgevallend voor bescherming voor te dragen;
- het cultuurgoed te benoemen in het inhoudelijk dossier en in het ministerieel besluit te verduidelijken dat andere te beschermen voorwerpen onder de definitie van onroerende goederen vallen;
- de vermelding van *'gebrandschilderd glas'* na te kijken en in de beschrijving van de erfgoedelementen en -kenmerken aan te vullen dat de wand onder de trap en de deur naar de kelder ingevuld zijn met structuurglas;
- beheersdoelstelling 8° minder vrijblijvend te formuleren;
- een toelatingsplicht in te schrijven voor het cultuurgoed.

Namens de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed,

Michiel Deweirdt

Voorzitter